

Sygn. akt II Ca 639/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 października 2013 r.

Sąd Okręgowy w Jeleniej Górze II Wydział Cywilny Odwoławczy w następującym składzie:

PrzewodniczącySSO Jadwiga Kwapiszewska/spr/

SędziowieSSO Anna Mikuliszyn, SSO Alicja Izydorzycyk

ProtokolantAgnieszka Lesicka

po rozpoznaniu w dniu 17 października 2013 r. w Jeleniej Górze

na rozprawie

sprawy z powództwa A. B.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w W.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego w Jeleniej Górze

z dnia 18 czerwca 2013 r., sygn. akt I C 1699/12

I. apelację oddala;

II. zasądza od powoda na rzecz strony pozwanej kwotę 300 zł tytułem kosztów zastępstwa prawnego w instancji odwoławczej.

Sygn. akt II Ca 639/13

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 18 czerwca 2013 r. Sąd Rejonowy w Jeleniej Górze oddalił powództwo A. B. przeciwko (...) S.A. w W. o zapłatę kwoty 4.696,40 zł tytułem uzupełniającego odszkodowania z umowy ubezpieczenia o.c. oraz zasądził od powoda na rzecz strony pozwanej kwotę 634 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Rejonowy ustalił, że na skutek kolizji drogowej uszkodzeniu uległ samochód marki H. (...), o numerze rejestr. (...), należący do powoda, a sprawca zdarzenia był ubezpieczony w (...) S.A. w W. (obecnie (...) S.A. w W.), które przyjęło odpowiedzialność za szkodę. Nadto ustalił Sąd, że oświadczeniem z dnia 10 maja 2012 r. powód udzielił L. K. upoważnienia m.in. do bezgotówkowego rozliczenia pojazdu zastępczego wynajętego w związku z przedmiotową szkodą. Natomiast w dniu 12 czerwca 2012 r. L. K. wystawił powodowi fakturę VAT na kwotę 4.649,40 zł za wypożyczenie samochodu. Powód z tytułu wynajmu pojazdu zastępczego nie poniósł żadnych kosztów poza wydatkiem na paliwo. Pozwane Towarzystwo (...) odmówiło powodowi zwrotu kosztów za wynajem auta zastępczego m.in. z uwagi na brak dowodu na to, że koszty te zostały faktycznie poniesione.

W tym stanie sprawy Sąd Rejonowy uznał powództwo za nieuzasadnione. Wskazał, że podstawą prawną rozstrzygnięcia stanowią przepisy art. 805, art. 822 §1 i 4 i art. 363 k.c. oraz art. 34 ustawy z dnia 22 maja 2003

r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz.U. Nr 124, poz. 1152 ze zm.) – zwanej dalej: „ustawą o ubezpieczeniach obowiązkowych”.

Oceniając w oparciu o treść tych przepisów zasadność odszkodowania w postaci kosztów pojazdu zastępczego - Sąd Rejonowy podzielił wyrażany w orzecznictwie pogląd, że zwrotowi mogą podlegać tylko wydatki rzeczywiście poniesione, albowiem w przypadku najmu pojazdu zastępczego strata powstaje dopiero z chwilą poniesienia kosztów tego najmu (tak: uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 listopada 2011 r., III CZP 5/11, OSNC 2012, nr 3, poz. 28). Sam powód natomiast przyznał, że nie poniósł żadnych kosztów związanych z wynajmem pojazdu zastępczego, a jedynie pokrył koszty paliwa do tego pojazdu (co nie zostało objęte fakturą Vat, stanowiącą podstawę dochodzonego roszczenia).

Orzeczenie o kosztach postępowania Sąd Rejonowy uzasadnił art. 98 § 1 i 3 k.p.c. i § 6 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.).

Wyrok w całości zaskarżył powód, zarzucając:

1. naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. art. 328 §2 k.p.c. przez brak wskazania w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku podstawy prawnej orzeczenia oddalającego powództwo, co uniemożliwiało właściwe odniesienie się do wyroku i sformułowanie właściwych zarzutów;
2. naruszenie prawa materialnego - tj. art. 361 § 2 k.c. przez błędną jego wykładnię i przyjęcie, że po stronie powoda nie powstała strata majątkowa, podczas gdy zgodnie z utrwalonym w doktrynie i orzecznictwie poglądem - pojęcie straty w rozumieniu art. 361 §2 k.c. obejmuje także wymagalne zobowiązanie poszkodowanego wobec osoby trzeciej (tak: SN w uchwale z dnia 10 lipca 2008 r., III CZP 62/08).

Wskazując na te zarzuty, powód wniósł o: zmianę zaskarżonego wyroku przez uwzględnienie powództwa w całości oraz zasądzenie od strony pozwanej kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację strona pozwana wniosła o jej oddalenie i zasądzenie na swoją rzecz kosztów procesu w instancji odwoławczej wg norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie.

Wbrew zarzutowi zawodowego pełnomocnika apelującego uzasadnienie wyroku Sądu Rejonowego odpowiadało wymogom z art. 328 §2 k.p.c. Sąd I instancji w pisemnych motywach zaskarżonego orzeczenia w sposób prawidłowy wskazał zarówno podstawę faktyczną, jak i prawną wydanego rozstrzygnięcia, a przedstawiony przez ten Sąd wywód prawny był logiczny i znajdował odzwierciedlenie w niewadliwych ustaleniach faktycznych, a także korespondował z ugruntowanym stanowiskiem judykatury.

Rację miał Sąd I instancji przyjmując, że koszty wynajmu pojazdu zastępczego poniesione w wypadku komunikacyjnym mieszczą się w graniach odpowiedzialności odszkodowawczej z tytułu odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych i jako takie objęte są odpowiedzialnością gwarancyjną ubezpieczyciela – także wówczas, gdy najęty pojazd służy poszkodowanemu do zaspokajania własnych potrzeb, które nie są związane z działalnością gospodarczą (art. 34 ust. 1 i art. 36 ust. 1 ustawą o ubezpieczeniach obowiązkowych, art. 805 k.c., art. 822 k.c., art. 361 k.c.). Niewątpliwie zatem co do zasady poszkodowanemu w wyniku uszkodzenia pojazdu przysługuje roszczenie o zwrot wydatków na najem pojazdu zastępczego. Można je bowiem uznać za stratę w rozumieniu art. 361 § 2 k.c., skoro są nią objęte także te wydatki, które służą ograniczeniu (wyłączeniu) negatywnych następstw majątkowych doznanych przez poszkodowanego w wyniku uszkodzenia (zniszczenia) pojazdu. W takiej sytuacji jednak zwrotowi mogą podlegać tylko wydatki rzeczywiście poniesione na taki najem oraz wydatki celowe i

ekonomicznie uzasadnione (tak: Sąd Najwyższy w uchwale składu 7 sędziów z dnia 17 listopada 2011 r. w sprawie III CZP 5/11, Biul. SN 2011 nr 11, poz. 5). Powyższe okoliczności zgodnie z art. 6 k.c. zobowiązany był wykazać powód.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego (m.in. w uchwałach z dnia 15 listopada 2001 r., III CZP 68/01, OSNC 2002, nr 6, poz. 74 i z dnia 17 maja 2007 r., III CZP 150/06, OSNC 2007, nr 10, poz. 144) ukształtował się wprawdzie pogląd, że naprawa uszkodzonego pojazdu nie jest warunkiem wypłaty odszkodowania, bo istotne znaczenie ma fakt powstania szkody, a nie jej naprawienie, ale nie jest on adekwatny w omawianej sytuacji, w której strata majątkowa powstaje dopiero z chwilą poniesienia kosztów najmu pojazdu zastępczego. Istotny dla rozstrzygnięcia problem, czy starta związana z kosztami najmu pojazdu zastępczego powstaje z chwilą wyrządzenia szkody, czy z chwilą powstania wymagalnego zobowiązania, czy też spełnienia takiego zobowiązania był rozważany zarówno w orzecznictwie, jak i w doktrynie, i ostatecznie Sąd Najwyższy w powołanej przez Sąd Rejonowy uchwale z dnia 17 listopada 2011 r. wyjaśnił, że zwrot kosztów za najem pojazdu zastępczego należy się wtedy, gdy poszkodowany spełnił świadczenie. Poszkodowany zatem, domagając się od ubezpieczyciela naprawienia szkody w postaci kosztów najmu pojazdu zastępczego musi wykazać, że rzeczywiście koszty te poniósł. Pogląd ten Sąd Okręgowy w pełni podziela.

W tym miejscu podkreślić należało, że wadliwe było stanowisko strony pozwanej, wyrażone w odpowiedzi na apelację, że roszczenie z faktury VAT nie było wymagalne. Termin płatności w fakturze VAT określono na dzień 26 czerwca 2012 r., co było wyznaczające dla stwierdzenia wymagalności tego świadczenia. W doktrynie i judykaturze przyjmuje się, że przez wymagalność rozumieć należy stan, w którym wierzyciel ma prawną możliwość zaspokojenia przysługującej mu wierzytelności (por. orzec. Sądu Najwyższego z 12 lutego 1991 r., III CRN 500/90, OSNC 1992, nr 7-8, poz. 137). Jest to stan potencjalny o charakterze obiektywnym, którego początek następuje od chwili, w której wierzytelność zostanie uaktywniona. Wówczas następuje początek biegu przedawnienia (art. 120 § 1 k.c.) i dopuszczalność potrącenia (art. 498 § 1 k.c.). Roszczenia mogą uzyskać przymiot wymagalności - w dniu oznaczonym przez ustawę lub przez czynność prawną, albo w dniu wynikającym z właściwości zobowiązania (tak też: SN w wyroku z dnia 7 marca 2013 r., II CSK 476/12, LEX nr 1314394). Nie ulega zatem wątpliwości, że oznaczony w fakturze VAT termin zapłaty wyznaczał wymagalność świadczenia, gdyż uprawniony miał wówczas prawną możliwość żądania zaspokojenia (por. też art. 455 k.c.).

Ponadto za trafny uznać należało pogląd Sądu Najwyższego, w myśl którego na ubezpieczyciela ciąży obowiązek zwrotu wydatków celowych i ekonomicznie uzasadnionych, pozwalających na wyeliminowanie negatywnych dla poszkodowanego następstw, niedających się wyeliminować w inny sposób. Rzeczą powoda było zatem wykazanie nie tylko, że koszty najmu pojazdu zastępczego rzeczywiście poniósł, ale również że poniesiony wydatek na najem takiego pojazdu był celowy i ekonomicznie uzasadniony. Nie wszystkie bowiem wydatki pozostające w związku z wypadkiem komunikacyjnym mogą być refundowane, przy czym różnorodność okoliczności związanych z następstwami wypadku komunikacyjnego oraz sytuacją życiową poszkodowanego nie pozwala na formułowanie kazuistycznych wskazań; podlegają one indywidualnej ocenie (tak też: SN w uzasadnieniu uchwały z dnia 17 listopada 2011 r., III CZP 5/11, ibidem). Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 5 listopada 2004 r. (II CK 494/03, Biul. SN z 2005, nr 5 poz. 11) zajął stanowisko m.in., że koszty najęcia samochodu zastępczego obejmować mogą tylko okres konieczny i niezbędny do przeprowadzenia naprawy uszkodzonego pojazdu, jeżeli pojazd ten nadawał się do naprawy w wyniku zakupu części nowej i zamontowania jej do samochodu. Tymczasem powód nie przytaczał ani nie dowodził takich okoliczności, z których by wynikało, w jaki sposób korzystał przed wypadkiem z samochodu (czy sporadycznie czy w inny sposób), czy w spornym okresie dysponował innym samochodem nadającym się do wykorzystania, jak również - jaki był okres był niezbędny do korzystania z przedmiotowego pojazdu w związku z uzasadnioną naprawą uszkodzonego samochodu. Dlatego, za niewystarczające w tym względzie uznać należało stwierdzenie powoda, że pojazd wynajął w związku z potrzebą korzystania z zabiegów leczniczych. Powyższe twierdzenia strony, jako zbyt ogólne i nie wsparte żadnym innym dowodem, nie pozwalały określić ani okresu niezbędnego na wynajem samochodu, ani rzeczywistej potrzeby tej usługi. Podobnie niewystarczające było przedłożenie przez powoda dowodu z dokumentu w postaci faktury VAT. Sama faktura VAT dowodzi jedynie obowiązku poniesienia określonego wydatku, nie zaś jego celowości i ekonomicznego uzasadnienia. W oparciu o ten dokument nie sposób było stwierdzić, że najem pojazdu zastępczego

był działaniem niezbędnym, a mianowicie, by poszkodowany używał samochodu systematycznie i sam nie dysponował innym pojazdem nadającym się do uzasadnionego wykorzystania.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy z mocy art. 385 k.p.c. apelację oddalił.

O kosztach procesu w instancji odwoławczej orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c., stosownie do wyniku sprawy, uwzględniając, że strona pozwana utrzymała się przy swoim żądaniu w całości i poniosła koszty zastępstwa prawnego w kwocie 300 zł (§ 6 pkt 3 w zw. z § 12 ust.1 pkt. 1 powołanego wyżej rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r.).